

Arkitekturens vänner

VÄNFÖRENING TILL ARKITEKTUR-
OCH DESIGNCENTRUM

Stockholm den 12 maj 2015

Remissyttrande

Inordnande av Statens centrum för arkitektur och design i Moderna museet- en kraftsamling för konsten. Arkitekturen och formen (Ku2015/01181/KI)

Arkitekturens vänner, vänförening till Arkitektur- och Designcentrum, har tagit del av Kulturdepartementets PM ”Inordnande av Statens centrum för arkitektur och design i Moderna museet – en kraftsamling för konsten, arkitekturen och formen”, där det föreslås att uppgifterna för Moderna museet och Statens centrum för arkitektur och design, ArkDes, samlas i en myndighet och leds av en överintendent. Föreningen ger härmed sina synpunkter på förslaget och söker ge en vision av ArkDes framtida verksamhet. Vi väljer att lägga fram våra synpunkter trots att föreningen inte finns bland kulturdepartementets remissinstanser. Vi är den ideella föreningen som följt Arkitekturmuseet/Arkdes från dess tillblivelse till i dag och som således har perspektiv på verksamheten.

Föreningen tillstyrker inte förslaget

Föreningen delar i allt väsentligt uppfattningen om de problem vid ArkDes som nämnts i promemorian. Vi anser dock att den föreslagna lösningen varken är nödvändig eller optimal för att stärka arkitekturfrågorna och mötesplatsuppdraget framöver. Föreningen anser att förslaget att samla uppgifterna för de två institutionerna i en ny myndighet där Moderna Museet är den största och mest kraftfulla skickar signalen att staten ser arkitektur och design främst som en estisk/ konstnärlig fråga. Detta är en förminskande och inskränkande syn på det vida ämnesområdet. Vi är därför kritiska till förslaget och avstyrker det organisatoriska samgåendet. Det är inte svaret på ArkDes problem även om vi inser att det kan finnas personella och ekonomiska vinster med förslaget.

Vi skulle kunna sluta här. Men det finns beskrivningar och analyser i den välformulerade och intressanta promemorian som föreningen kan stödja, även om argumentationen för det aktuella förslaget inte är underbyggt av någon innehållslig analys med bärkraft. Eftersom vi också inser att förslaget i realiteten är svårt att ändra så vill vi framföra några synpunkter och förslag som vi finner väsentliga inför kommande direktiv/ regleringsbrev- oavsett hur den organisatoriska överbyggnaden utformas.

Vår vision av ett framtida ArkDes

Vi ser framför oss ett ArkDes där Arkitektur & Design är både utgångspunkt och fokus för verksamheten och innefattar samhällsbyggandet i vid mening. Vårt ArkDes famnar ett vitt arkitekturbegrepp: stadsbyggnad, landskap, husbyggnad, inredning och design. Det handlar om både processerna och deras resultat.

I vår vision är ArkDes en trovärdig och kontinuerlig mötesplats för dagsaktuella arkitektur- och samhällsbyggnadsfrågor - en självständig verksamhet, som med integritet och kompetens hanterar sitt viktiga uppdrag . En välvillig tolkning av promemorians resonerande delar är att kulturdepartementet här delar föreningens uppfattning. Det är långt från verklighetens ArkDes till vår vision – men den är inte någon utopi! Om vår vision ska kunna utvecklas vid ett organisatoriskt samgående med Moderna museet menar vi att nedanstående åtgärder måste beaktas.

Ledningsfrågan

Förslaget innebär att myndighetschefen/ överintendenten har hela ansvaret för den nya institutionens verksamhet. Eftersom det förefaller ytterst troligt att den nya institutionens chefer framöver kommer att rekryteras från konstvärlden vill vi framhålla vikten av att det tillsätts en chefsintendent för Arkitektur - och designområdet.

1. En chefsintendent tillsätts för arkitektur- och designområdet.

Namnfrågan/ Grafisk form

Moderna museet är ett väl inarbetat namn, medan ArkDes kämpat för att arbeta in sitt nya ”varumärke” sedan regeringen för några år sedan slopade den inarbetade Arkitekturmuseet. Vi ser det som en risk att Arkitektur- och designfrågorna kommer att blir allt mer osynliga i den nya myndigheten och föreslår ett nytt namn: ”Moderna”. Detta kan innebära att det tidigare museets goodwill inte direkt förs in i den nya verksamheten, men det indikerar samtidigt att det är ”något nytt” som byggs upp. Erfarenheterna från Fotografiska Museets osynliggörande efter att det inordnades i Moderna Museet är inte uppmuntrande!

2. Den nya myndigheten bör benämnas Modern - med underrubrik som innehåller konst, arkitektur och design och kanske centrum eller mötesplats.

Mötesplats

Den nya verksamheten inom Arkitektur & Design ska vara en viktig kraft som tar upp samhällliga utmaningar och brinnande aktuella frågor såsom de vi ser idag: bostadsbrist, olika former av segregation, klimatförändringar etc. Verksamheten bör ha stor legitimitet hos allmänheten och branschfolk som mötesplats och utställare. Arkivet/samlingarna och forskningen måste hanteras på ett sätt som stöder kunskapen om samhällsbyggandet, arkitekturen och designen och som gör det möjligt att sätta in dagens händelser i ett historiskt perspektiv.

3. Direktiv och regleringsbrev för den nya verksamheten måste tydligt ange och beskriva verksamhetens ansvarsområde inom samhällsbyggandet och de ekonomiska resurserna till mötesplatsuppdraget säkerställas.

Utställnings- och lokalfrågor

När personer väljer att flytta ihop, är det bästa alternativet att man gemensamt skaffar något nytt. Denna lösning är givetvis inte aktuell för den nya institution som föreslås, där den nuvarande samlokaliseringen förefaller att vara den bärande utgångspunkten. Om de två ”verksamheterna” samlas och samsas i de tidigare lokalerna är det nödvändigt att samlokaliseringen sker förutsättningslöst och med respekt för bådas särart och behov. ArkDes kostym har väl varit lite för stor att fylla, så en friare syn på användningen av tex utställningslokaler kan vara en positiv effekt av ett samgående.

4. Vid varje tidpunkt måste finnas en facksal för arkitektur och design - för basutställning och minst en aktuell Arkitektur- och Designutställning - ett rumsligt ”hem” för arkitekturen i det sammanslagna muséet.

Arkivfrågan

Under den period som ArkDes har letts av en tillförordnad chefsintendent har arkivets betydelse som fundament för verksamheten uppmärksammats och tillförts resurser. Det är en angelägen utveckling som måste fortgå. Kring samlingarna och biblioteket knyts också en kompetens som är angelägen för hela verksamheten.

5. Arkivet, samlingarna och biblioteket utvecklas vidare. Bokhandeln och museibutiken omfattar åter Arkitektur och design i sin verksamhet.

Tidpunkt för genomförande

Avslutningsvis har föreningen svårt att förstå brådskan i detta ärende eftersom två andra aktuella utredningar med tydliga beröringspunkter med promemorians förslag ska lämna sina betänkanden under hösten. Det gäller Översyn av den statliga museipolitiken (dir. 2014:8) respektive Gestaltad livsmiljö – en ny politik för arkitektur, form och design (dir. 2014:69 resp 2015:24). Inte minst den sistnämnda torde komma med förslag och synpunkter som har bäring på organisationen av statens verktyg i samhällsbyggandet.

6. Tidpunkten för ev. organisationsförändring måste skjutas till en tidpunkt då de båda ovan nämnda utredningarnas förslag föreligger, har remitterats och analyserats i förhållande till det förslag som förs fram i den aktuella promemorian.

Av vår version för ett framtida ArkDes torde framgå att vi med viss oro ser vilka ”informella samtal” som ligger till grund för departementspromemorian. Som man frågar får man svar. Föreningen förutsätter att den slutliga beredningen av ärendet sker i samråd med flera berörda departement - främst närings-, social- och miljödepartement.

På uppdrag av styrelsen för Arkitekturens vänner

Mikaela Eckerød
Kansliet

Hanne Weiss Lindencrona
Kansliet